

N:o 43.

Af Herr A. Bokström: Om ändring i gällande lagbestämmelser i fråga om verkan af borgen såsom för egen skuld för vid anfordran betalbare förbindelser.

Med fästad uppmärksamhet på de olycksbringande följder, som det numera hos oss i så hög grad utvecklade borgenslånesystemet framkallat, tillåter jag mig att härmed vördsamligen påkalla Riksdagens medverkan för åstadkommande af en sådan ändring i landets kreditlagstiftning beträffande löftesförbindelses inverkan, att sådana beklagliga följder af borgenslånesystemet snarligen måtte blifva väsentligen begränsade.

Då 1734 års lag utgafs, lærer borgen för försträckning i penningar icke hafva kunnat vara synnerligen mycket använd, men man finner likväl, att en inskränkning i afseende på verkan af löftesförbindelse, som blifvit ingången såsom för egen skuld för betalning af annans skuldebref, utgifvet med viss förfallodag eller å annan viss tid, efter handen gjordt sig känbar, och att en högst väsentlig sådan inskränkning slutligen genom Kongl. förordningen den 28 Juni 1798 blifvit af lagstiftningen erkänd.

Under detta århundrade och i all synnerhet efter det de då tillkomna enskilda kreditanstalterna, i likhet med Riksbankens allmänna diskont, låtit större delen af sina fonder placeras i lån mot namn-säkerhet, har emellertid borgenslånesystemet och dermed följande missbruk och olägenheter i öfrigt uppnått en oroande grad af utveckling.

Det korrektiv deremot, som skulle ligga i den genom reglementena för de enskilda bankerna i senare tider stadgade föreskriften, att endast en viss del af dessa bankers fonder få emot borgen utlånas, har påtagligen visat sig vanmäktigt, då detsamma endast tjenat att framtvinga denna fabrikation i stor skala af ackommodationspapper i form, bland

andra, af löpande och till bankernas bekvämlighet vid anfordran betalbara förbindelser med proprie och solidarisk borgen, hvilka såsom löspant, så kallad realsäkerhet, åtfölja de »kapprocks-reverser», som nu uppluka en så betydande del af bankernas fonder.

En sundare kreditlagstiftnings fordringar äro sålunda genom berörda stadgande tillgodosedda, så till vida att *formen* är räddad, men i *sak* är dermed näppeligen något vunnet, eftersom det gamla borgenssystemet fortlefver och frodas äfven under sin nyssnämnda, lätt genomskinliga förklädning samt är till sina verkningar genom ökade utlåningsbara tillgångar och genom den form, hvori detsamma blifvit intvunget, mera olycksbringande än någonsin.

Då dessa accommodationspapper tillkommit, såsom det plägar heta »bara för formens skull», och utan att ursprungligen vara grundade på en försträckning i penningar, så underlåter reversutgifvaren ofta att följa sin förbindelse med den uppmärksamhet, som eljest brukar komma en verklig skuldförbindelse till del. Följden deraf är, att en otrolig mängd af dessa förbindelser af förutnämnda beskaffenhet ofta nog blifva utan reversutgifvarens medgifvande eller vetskap omigen belånade eller annorledes disponerade med påföljd att de, sedan den tienstaktige reversutgifvaren i godtrogenhet ansett sin förbindelse infriad eller ock rent af glömt hela affären, efter längre eller kortare tid dyka upp igen och uppsöka sin utgifvare, för att för honom och löftesmännen till sist göra begripligt, att det i sjelfva verket icke var »bara för formens skull» som förbindelsen tecknats. Allt för mången, som ansett sig ega en betryggad affärsställning och som jemväl med en i detta hänseende bättre skyddande kreditlagstiftning kunnat bibehålla en sådan, har sålunda blifvit med förskräckelse ur denna sin villfarelse tagen.

Någon gång inträffar väl, att utgifvarn af ett sådant accommodationspapper af den egentlige låntagaren skaffar sig en motförbindelse och tror sig vara dermed betryggad, men oftast torde detta försigtighetsnått lemnas å sido. Då emellertid dessa förbindelser äro löpande och gällande i tredje mans hand, så kan en reversutgifvare icke alltid med motförbindelsen freda sig från skyldigheten att betala; och enahanda är förhållandet med löftesmän å en sådan förbindelse.

En annan viktig olägenhet föranledes deraf, att stadgandet i kap. 10 § 10 Handelsbalken icke lär vara tillämpligt på borgen, som blifvit ingången såsom för egen skuld, i följd hvaraf sterbhus ofta nog icke kunna med tillförlitlighet utredas, förr än efter flera års förlopp.

Anmärkningsvärdt är vidare, att det understundom för en löftesman icke ens är möjligt att förvissa sig om en löpande och vid anfor-

dran betalbar förbindelse, för hvilken han tecknat borgen, upphört att vara gällande eller icke. Har nu en sådan förbindelse blifvit af en löftesman infriad, så kan denne, intill dess förbindelsen blifvit tioårig, dröja med att af gäldenären och medlöftesmännen söka sitt åter, utan att stadgandet i 1798 års förordning om 12 månaders prescription å detta fall är tillämpligt.

Detta allt kan icke annat än verka störande på landets kredit och rättsförhållanden.

Ehuru det synes vara en hvar fullmyndig persons ensak att sjelf bestämma omfånget af sina åtaganden, så har lagstiftningen likväl, i det helas intresse, ansett sig kunna och böra sätta vissa tidsgränser jemväl för åtagna löftesförbindelsers verkan. Då beträffande giltigheten af borgen såsom för egen skuld för förbindelser, betalbara viss tid efter uppsägelse, en till tolf månader efter förfallodagen inskränkt tidsgräns befunnits nödig och lämplig, så synes en liknande bestämmelse, utom den eljest gällande tioåriga prescriptionen, vara icke mindre på sin plats, då ingen betalningstid är bestämd, eftersom gälden i sådant fall skall, såsom vore den förfallen, betalas, när helst den af borgenär kräfvcs. Är det dertill så, som jag vågar antaga, att det stora flertalet af de nu mera så talrika, vid anfordran betalbara förbindelserna i sjelfva verket icke äro annat än förklädda borgensförbindelser för lån på viss tid, så torde jemväl det i 1798 års förordning anförda motiv, att löftesmans ansvarighet bör mätas efter de vilkor, under hvilka borgen blifvit ingången, böra verka till bestämmande af en mera inskränkt tidsgräns för giltigheten af jemväl sådan borgen, som för egen skuld tecknats för vid anfordran betalbara förbindelser. Det mest talande skälet för lagstiftningens ingripande i dessa förhållanden är dock, efter mitt förmenande, den erfarenheten, som icke lär kunna bortresoneras, att verkningarne af de nu gällande lagbestämmelserna i detta hänseende visat sig olycksbringande för en allt för stor del af landets inbyggare.

Vid sådant förhållande och då en mera genomgripande förändring i landets handels- och kreditlagstiftning ännu icke på länge, eller först efter det mera maktpåliggande lagförslag hunnit utarbetas, lär vara att förvänta, så vågar jag anhålla, att Riksdagen för sin del, efter vederbörlig remiss till Lag-Utskottet, ville med ändring af 4 § i Kongl. Förordningen den 28 Juni 1798, Kongl. Förklaringen den 29 Juli 1812 samt Kongl. Förordningen den 9 Maj 1815, besluta,

att om någon gått i borgen såsom för egen skuld för annans förbindelse, som innehåller bestämmelse,

att den skall vid anfordran infrias, men blifver ej därför hos vederbörande öfverexekutor eller domare sökt inom tolf månader efter det denna borgensförbindelse ingången blifvit, och icke heller, sedan lag-sökning verkstälts eller stämning uttagits, inom sex månader efter nämnde tolf månaders utgång af lag-sökningen fått behörig del eller, i händelse krafvet hos domaren är anhängiggjort, detsamma vid rätten ej fullföljes å tid i stämningen utsatt är; då skall löftesman för denna borgen vara fri; och

att en viss lämplig tid måtte bestämmas för detta stadgandes tillämpning på redan ingångna borgensförbindelser, som äro af enahanda beskaffenhet.

Stockholm den 26 Januari 1880.

Aug. Bokström,
Riksdagsman för Visby stad.
